

OFRUKTBART, BLOMSTRANDE

I sin nya diktsamling *Stamina* ger sig Bella Batistini ånyo i kast med livet i skuggan av svensk kriminalvård. Melankolin är omiskännligt den samma som i debuten, *Mata duvorna* (2019), men tilltalet är kargare, mindre lekfullt, och även mindre laddat, menar Henrik Sahl Johansson i sin recension.

[Lyssna på recensionen? Klicka på pilen!]

Bella Batistini debuterade för två år sedan med en diktbok som redan i ansatsen antydde en strävan bort från jagets perspektiv. De första trettio sidorna i *Mata duvorna* består av en lång skildring från en fängelsemiljö där varje rad börjar med pronomenet "en" – "en blir förhörd / en blir förflyttad / en blir flyttad från snutbil till snutbil". Som lyriskt modus är idén tydlig: att visa på den dömdes ansiktslöshet, hennes ifrågasatta egenvärde, och låta dikten i sig spegla förhållandet genom att undvika tydliga identitetsmarkörer. Här försvinner inte bara namnet på den intagna, även själva pronomenet slätas ut till det obestämda *en*. Där jaget slutligen tar plats i texten är det istället som en fjärran och ostadig röst, en betraktare som talar om abstraktioner snarare än den dömdes vardag.

Viljan att studera sitt ämne utifrån en på samma gång neutral och subjektiv position präglar även Batistinis nya diktbok, *Stamina*, vars rakryggade och melankoliska stämma tar efter debuten. *Mata duvorna* var slående i sin kontrastverkan. Här fanns en tydlig insida och utsida. Fängelsemurarna slöt sig kring dikten i halva boken, därefter öppnade den sig i tanken mot avlägsna berg. Om vi föreställer oss ett liv, ett understundom tilltrasslat liv, präglat av våld och försoning, hade vi kunnat passa in det i dessa två syskonböckers gemensamma ram: kvinnan (man föreställer sig henne som en kvinna) som åker in och ut på anstalt, som åldras i väntan på att livet ska börja, som har gott om tid att drömma sig bort. Man kommer att tänka på Jean Genet i fånglägret Mettray, i ett rum där tiden står stilla och det som återstår är att se tecken veckla ut sig i omgivningen.

min bror säger att den vill åka till havet och sedan raka av allt hår

lämna fängelsets avlagringar i havet

sen när den kommer ut – vart ska vi gå nu?

till besöksrummet

Stamina rör sig på nytt i skiktet mellan fängelset och livet där utanför. I korta, spartanska rader tecknas den omhändertagnes väntan och ovisshet. Hon tränar, äter, sover, inväntar morgondagen, betraktar himlen. Hennes kropp har tröttnat men sinnena tycks skärpta: när dygnet förlorar sin naturliga rytm kan hon följa tiden i blommornas öppnande och slutande.

Inte bara kroppen har tappat sin kraft. I tonen och anspråket är dikten beskuren i jämförelse med debuten – volymen är nedskruvad, anslaget dovare, det är någonting vått och obestämt över sidorna. I vad som liknar en parentes eller drömvärld riktar sig orden mot ett du, en hypotetisk människa, i det förflutna eller en möjlig framtid: "du hade sagt / det är farligt här just nu / och det skrämmer mig".

I det anonyma finns det tilltalande med den här boken. Genom att överlag undvika det inledande subjektet, "jag", låter Batistini diktjaget stiga åt sidan för att släppa fram sin klagan. Måste det inte vara så att befinna sig på en plats där alla äter samma mat, bär samma kläder? Genom små vridningar i språket åstadkommer Batistini glipor i stroferna som får dem att förgrena sig i olika riktningar. Mångtydigheten alstrar ett speciellt slags elektricitet:

grå himmel med blå strimmor, ljuset påminner om C

solen spricker igenom vid frukosten. luften ser klar ut efter dagar av regn

lägger ut korten på bordet

presenningen slår i vinden. drömmer att D stryper sig med en vajer

Det är en teknik som får mig att tänka på pointillismen, för att låna ett uttryck från bildkonsten. En samling punktlika betraktelser skjuts samman till en bild. Vid första anblick är det en vardaglig scen som framställs. De första två raderna består av väder- och ljusobservationer – den grå himlen, solen som plötsligt visar sig, dagern som påminner om en människa eller möjligtvis formen C (eller, dess ljud: "att se"). Därpå följer en enkel handling, korten som läggs fram utan förklaring, innan strofen avslutas med den våldsamma utsagan om D (som, liksom C, kan stå för en initial eller ett pronomen: "de").

Ser man djupare träder ett annat motiv fram. Man noterar att dagen är ny i första raden, som om jaget just vaknat upp – men redan två rader senare, när

nattdrömmen inträder, är den över. Det som utspelar sig framför oss är ett helt dygn, försvinnande i sin korthet.

Vad sker under den här dagen? Någon "lägger ut korten på bordet", idiomatiskt som i att avslöja sig, att tala uppriktigt; men det lilla "ut" får oss att istället tänka på själva akten att placera någonting framför sig. I strofens korthet har vi förflyttat oss till nattens dröm, som är absurd och skrämmande. Så effektivt synliggörs en tillvaro där dagens syfte är att dagen ska vara över.

Raderna här ovan förs fram av en berättare som tar plats genom skärpan i sin klagan, men som i övrigt förblir dold. Rösten är anonym i relation till det egna men särpräglad i sin syn på omgivningen; dikten bär mask, så att säga, och i den bemärkelsen tycker jag att Batistini hittar någonting lyckat och intressant. Ibland närmar sig dikten en punkt där debutens klara stämma får ta över, där dikten lättar och liksom stiger ovan sig själv. Men någonting skaver. Raderna klänger sig fast vid egenheter som tynger ned dem.

Vad jag tänker på är att Batistini sträcker sig efter allt som kan tänkas släppa in ljus bland de mörka nyanserna – växtlighet, frukter och blommor. Tricket är egentligen så enkelt: fikonen ger sin fikonsmak åt leran, dahlian skänker ormen sin dahliaskepnad. Lyrik uppstår. Men är det inte ett bedrägligt sätt att förvilla läsarens sinnevärld? Det är som om dikten trycker på persiko-knappen för att påminna om persikor, drar i mimosa-snöret för att framkalla mimosan: kolla, nu blomstrar det plötsligt på innergårdens asfalt! Men det som i debuten bands samman genom rytm och skarpa kontraster blir nu istället enskilt och livlöst. I *Mata duvorna* kunde en strof lyda:

**magnoliorna på trädet en bit bort taket med de stora spruckna glasfönstren
och regnet som kommer in och haglet**

***A:s hand och T som beger sig och dykarna och poliserna och kroppen som lyfts
upp ur vattnet och A:s hand och magnoliorna och T***

Och här, i *Stamina*:

vad som saknas

att lägga sig ned mot marken

att upptäcka en rörelse som inte finns

jasminen slår ut

doften är tung

små tusenskönor över gräset

att säga ditt namn

När en kropp lyfts ur vattnet – vi ser den utan att behöva några detaljer – och detta "och magnoliorna" släpps fram är det i spänningsfältet mellan kroppens tyngd, dödens faktum, och de lätta blommorna som dikten blir till liv. Det är, kort sagt, ett möte som i sitt tempo, sitt staccato av *och – och – och* väcker någonting i den läsandes medvetande. Ställda mot det blommande trädet vid det förfallna huset binder växten samman två okända storheter till en tilltalande, ja, poetisk, helhet. I det andra exemplet, det med jasminen, binds ingen sådan krans. Laddningen uteblir. Tusenskönorna står ensamma och tysta. Det arida, ofruktbara, syns ofta i Batistinis nya diktsamling, liksom i samtidslyriken som helhet. Kompositionen tycks så ofta få stryka på foten för språket som handling, den deklamerande mänskligheten, de pekande fingrarna.

Här har som sagt Batistini kommit långt bara genom idén och anslaget i sitt projekt: berättaren som sluter sig, som talar klart och tydligt utan att låta sitt ansikte bli synligt. I *den* tanken blomstrar *Stamina*. Men i själva motiven, bland apelsinerna och jasminen? Nej.

Stamina
Bella Batistini
it-lit förlag